B.A. Part—II (Semester—IV) Examination

SANSKRIT LITERATURE

(Literature of Classical Language)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

Note :—Answer the questions in the medium offered.

सूचना :—उत्तरे स्वीकृत माध्यमातून लिहावीत.

सूचना :—उत्तर स्वीकृत माध्यम में लिखिए।

1. Translate any **FIVE** of the following :— 20

खालीलपैकी कोणत्याही **पाच** श्लोकांचे भाषांतर करा :—

निम्नलिखित में से किन्हीं **पाँच** श्लोकों का अनुवाद कीजिए :—

(1) शीर्णघ्राणांघ्रिपाणीन् व्रणि भिरपघनैर्धर्घराव्यक्तघोषान्
दीर्घाघ्रातानघौघैः पुनरपि घटयत्येक उल्लाघयन् यः।
धर्मांशोस्तस्य वोऽन्त द्विर्गुणघन घृणानिघ्ननिर्विघ्नवृत्ते
र्दत्तार्घाः सिद्धसंघै र्विदघतु घृणयः शीघ्रमहोविघातम्।।

(2) प्राची प्रागाचरनत्योऽनितिचिरमचले चारुचुडामणित्वं
मुञ्चन्त्यो रोचनाम्भः प्रचुरमिव दिशामुञ्चकैश्चर्चनाय।
चाटूत्कैश्चक्रनामां चतुरमविचलैर्लोचनैरर्च्यमाना
श्चेष्टन्तां चिन्तितानामुचितिमचरमाश्चण्डरोचीरूचो वः।।

(3) श्लोका लोकस्य भूत्यै शतमिति रचिताः श्रीमयूरेण भक्त्या
युक्तश्चेतान् पठेद्यः सकृदपि पुरुषः सर्वपापैर्विमुक्तः।
आरोग्यं सत्कवित्वं मतिमतुबलं कान्तिमायुः प्रकर्षं
विद्यामैश्वर्यमर्थं सुतमपि लभते सोऽन्न सूर्यप्रसादात्।।

(4) यत् कान्तिं प जाना न हरति कुरुते प्रत्युतातीव रम्यां
नो धत्ते तारकाभां तिरयति नितरामाशु यन्नित्यमेव
कर्तुं नालं निमेषं दिवसमपि परं यत्तदेकं त्रिलोक्या-
श्चक्षुः सामान्य चक्षु विसदृशमधभिद् भास्वतः स्तान्महो वः।।

(5) भक्तिप्रह्वाय दातुं मुकुलपुटकुटीकोटर क्रोडलीनां
लक्ष्मीमाक्रष्टुकामा इव कमलवनोद्घाटनं कुर्वते ये।
कालाकारान्धकारानन् पतितजगत्साध्वसध्वं सकल्याः
कल्याणं वः क्रियासुः किसलयरुचयस्ते करा भास्करस्य।।

(6) आवृत्तिभ्रान्त विश्वा श्रममिव दधत: शोषिण: स्वोष्मणेव
ग्रीष्मे दावाग्नितप्ता इव रसमसकृद ये धरित्र्या धयन्ति।
ते प्रावृष्यात्रपानातिशयरूज श्वोद्वान्ततोया हिमर्तौ
मार्तण्डस्याप्रचण्डश्चिरमशुभभिदेऽभीषवो वो भवन्तु।।

(7) धारा रायो धनायापादि सपदि करालम्बभूता: प्रपाते
तत्त्वालोकैकदीपास्त्रिदशपतिपुर प्रस्थितौ वीथ्य एव।
निर्वाणोद्योगियोगिप्रगम निजतनुद्वारि वेत्रायमाणा
स्त्रायन्तां तीव्रभानोर्दिवसमुखसुखा रश्मय: कल्मषाद् व:।।

(8) मौलीन्दो मैंषमोषीद्दयुति मिति वृषभाङ्केन य: शङ्किनेव
प्रत्यग्रोद्घाटिताञ्जाम्भोरुहकुहरगुहासुस्थितेनेव धात्रा।
कृष्णेन ध्वान्त कृष्ण स्वतनुपरि भवन्नस्नुनेव स्तुतोऽलं
त्राणाय स्तात्तनीयानपि तिमिररिपो: स त्विषामुद्गमो व:।।

2. Answer any **ONE** of the following :— 12

खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तरे लिहा :—

निम्नलिखित में से किसी एक का उत्तर लिखिए :—

Describe the importance of 'सूर्यकिरण'.

'सूर्यकिरणांचे महत्त्व' वर्णन करा.

सूर्यकिरणों का महत्त्व सविस्तर विशद कीजिए।

OR/किंवा/अथवा

Write brief notes on 'सूर्यरथ'.

'सूर्यरथ' विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

'सूर्यरथ' के विषय में सविस्तार लिखिए।

3. Write short notes on any **THREE** :— 12

कोणत्याही **तीन** वर टीपा लिहा :—

किन्हीं **तीन** पर टिप्पणी लिखिए :—

(1) मयूरकवि

(2) शतककाव्य

(3) अरुणवर्णन

(4) सूर्यस्य तेज:

(5) सूर्यस्य आध्यात्मिकवर्णनम्

4. (A) Explain any **ONE** 'कारिका' of the following :— 10

खालीलपैकी कोणत्याही **एका** कारिकेचे सविस्तर विश्लेषण करा :—

निम्नलिखित में से किसी **एक** 'कारिका' का सविस्तार विश्लेषण कीजिए :—

काव्यं यशसे अर्थकृते व्यवहारविदे शिवेतर क्षतये।
सद्यः परानिर्वृत्तये कान्तासम्मिततयोपदेशयुजे।।

OR/किंवा/अथवा

शक्तिर्निपुणता लोकशास्त्रकाव्याद्यवेक्षणात्
काव्यज्ञशिक्षयाभ्यास इति हेतुस्तदुद्भवे।।

(B) Write short notes on any **TWO** :— 10

कोणत्याही **दोनवर** टीपा लिहा :—

किन्हीं **दो** पर टिप्पणी लिखिए :—

(1) उत्तम काव्य

(2) काव्यलक्षण

(3) कविसृष्टी

(4) मध्यमकाव्य

5. Write answers of any **16** of the following :— 16

खालीलपैकी कोणत्याही **16** प्रश्नाची उत्तरे लिहा :—

निम्नलिखित में से किन्हीं **16** प्रश्नों के उत्तर लिखिए :—

(1) संस्कृत साहित्ये कविकुलगुरुः रूपेण कः गौरवान्वितः ?

(1) भासः (2) कालिदासः (3) अश्वघोषः

(2) नैषधीयचरितम् महाकाव्यस्य रचयिता कः ?

(1) श्रीहर्षः (2) बाणभट्टः (3) दण्डी

(3) नलस्य दूतकार्यं केन पक्षिणा कृतम् ?

(1) काकः (2) मयूरः (3) राजहंसः

(4) हर्षचरिते कति उच्छ्वासाः ?

(1) 5 (2) 8 (3) 6

(5) बुद्धचरितस्य रचनाकारः कः ?

(1) अश्वघोषः (2) कालिदासः (3) शूद्रकः

(6) नाट्यशास्त्रस्य प्रणेतारूपेण कः गौरवान्वितः ?

(1) महर्षि वाल्मीकिः (2) भरतमुनि (3) कालिदासः

(7) अभिज्ञानशाकुन्तलस्य मूल स्रोतस्य नाम किम् ?

(1) महाभारतम् (2) रामायणम् (3) पुराणम्

(8) विक्रमोर्वशीयम् नाटकस्य नायिका का ?

(1) शकुंतला (2) उर्वशी (3) मालविका

(9) मृच्छकटिकम् नाटकस्य नायकः कः ?

(1) चारुदत्तः (2) दुष्यन्तः (3) उदयनः

(10) मृच्छकटिकम् नाटकस्य रचयिता कः ?

(1) अश्वघोषः (2) श्रीहर्षः (3) शूद्रकः

(11) 'रत्नावली' नाटिकायाः रचयिता कः ?

(1) श्रीहर्षः (2) शूद्रकः (3) अश्वघोषः

(12) 'नागानन्द' नाटकस्य नायिका का ?

(1) वासवदत्ता (2) मलयवती (3) मालविका

(13) 'शारिपुत्रप्रकरण' नाटकस्य रचयिता कः ?

(1) शूद्रकः (2) अश्वघोषः (3) बाणभट्टः

(14) बाणभट्टः कस्य राज्ञः सभाकविः ?

(1) अशोकस्य (2) उदयनस्य (3) श्रीहर्षवर्धनस्य

(15) कादम्बरी गद्य काव्यस्य रचयिता कः ?

(1) भाणभट्टः (2) अश्वघोषः (3) शूद्रकः

(16) हर्षवर्धनस्य पितुः नाम किम् ?

(1) राज्यवर्धनः (2) प्रभाकरवर्धनः (3) स्वामिवर्धनः

(17) सौंदरानन्दकाव्ये कति सर्गाः ?

(1) 8 (2) 10 (3) 12

(18) किं महाकाव्यं विद्वदौषधी मन्यते।

(1) कुमारसंभवम् (2) नैषधीयचरितम् (3) रघुवंशम्

(19) रघुवंशम् महाकाव्ये कति राजानाम् परिचयः अस्ति ?

(1) 31 (2) 25 (3) 29

(20) कुमारसम्भवम् महाकाव्ये कस्य जन्मवर्णनमस्ति ?

(1) गणेशस्य (2) कार्तिकेयस्य (3) शंकरस्य